

НАУКОВІ ЗАПИСКИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»

Серія «Філологічна»

Збірник наукових праць

Випуск 62

Острог

Видавництво Національного університету «Острозька академія»

2016

УДК 81.161.2+
81.111
ББК: 81.2 Укр. +
81.2 Англ.
Н 34

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 8 від 25 лютого 2016 року)*

*Збірник затверджено постановою президії ВАК України
від 22 квітня 2011 року № 1-05/4*

Редакційна колегія:

Архангельська А. М., доктор філологічних наук, професор;
Білоус П. В., доктор філологічних наук, професор;
Вокальчук Г. М., доктор філологічних наук, доцент;
Пасічник І. Д., доктор психологічних наук, професор;
Поліщук Я. О., доктор філологічних наук, професор;
Тищенко О. В., доктор філологічних наук, професор;
Хом'як І. М., доктор педагогічних наук, професор, академік АН ВШ України;
Яворська Г. М., доктор філологічних наук, професор.

Н 34

Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»: збірник наукових праць / укладачі: І. В. Ковальчук, Л. М. Коцюк. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2016. – Вип. 62. – 380 с.

У збірнику містяться статті, присвячені проблемам сучасного мовознавства та порівняльного літературознавства, а також методиці навчання іноземних мов. Збірник рекомендовано науковцям, викладачам, студентам-філологам і всім, хто цікавиться філологічною наукою.

УДК 81.161.2+
81.111
ББК: 81.2 Укр. +
81.2 Англ.

*Адреса редколегії:
35800, Україна, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2,
Національний університет «Острозька академія»,
факультет романо-германських мов*

© Видавництво Національного університету
«Острозька академія», 2016
© Автори, 2016

ЗМІСТ

<i>O. V. Marina</i> TEACHING READING TO STUDENTS OF PHILOLOGICAL DEPARTMENTS IN UKRAINE: RECONSIDERING WESTERN EXPERIENCE	3
<i>Monika Stapor</i> EDUCATIONAL SITUATION OF TEACHING POLISH LANGUAGE IN NORWAY	6
<i>Nataliya Zhorniak</i> THE STYLISTIC ROLE OF SYNTACTIC PARALLEL CONSTRUCTIONS IN ARTISTIC PROSE (ON THE EXAMPLE OF SINCLAIR LEWIS'S «BABBIT»)	10
<i>T. B. Авраменко, Л. С. Козуб</i> СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЇ В АГРАРНОМУ ДИСКУРСІ	13
<i>Т. М. Азібалова</i> АНГЛОМОВНИЙ ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ ДИСКУРС СУЧАСНИХ МЕДІЙНИХ ДЖЕРЕЛ (ІДЕОГРАФІЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ НА МАТЕРІАЛІ МОВНИХ ОДИНИЦЬ ІЗ СОМАТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ)	15
<i>А. С. Адамович, Л. І. Шлієна</i> АРХІТЕКТОНІКА ОБРАЗУ КНЯЗЯ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО У «ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОМУ ЛІТОПИСІ»	18
<i>А. О. Акімова</i> ДИСКУРС КОХАННЯ У ТЕМАТИЦІ КЛАСИЧНИХ ЦІАЦОЇ ТА РОЗМОВНОЇ ДРАМИ ХХ СТ.	20
<i>И. М. Ахмад</i> АКТУАЛІЗАЦІЯ КВАЛІТАТИВНИХ СЕМАТИЧЕСКИХ ПРИЗНАКОВ В РЕФЛЕКСЕМАХ НАЗВАНІЙ ЧАСТЕЙ СУТОК	24
<i>О. Л. Балацька</i> ПОТЕНЦІАЛ ПРАГМАТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК СЛАБКОЇ КРИТИКИ В АНГЛОМОВНІЙ НАУКОВІЙ СТАТТІ	26
<i>В. Ф. Баньої</i> МАЛОПРОДУКТИВНІ МОДЕЛІ ТВОРЕННЯ ЗАКАРПАТСЬКИХ МІКРОТОПОНІМІВ БАСЕЙНУ РІЧКИ УЖА	29
<i>Т. М. Берест</i> ПОЕТОНИМИ В СЛОВНИКУ ПОЕЗІЇ 80-90 РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ	32
<i>І. А. Бехта, Є. С. Оришук</i> КОМУНІКАТИВНА ПРИРОДА НЕВЛАСНЕ-ПРЯМОГО МОВЛЕННЯ ТА ЙОГО РОЛЬ У ТВОРЕННІ ВНУТРІШНЬОТЕКСТОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ТЕКСТАХ ЧАКА ПОЛАНІКА	35
<i>І. А. Бехта, О. В. Сподарик</i> ЗАГОЛОВОК У СМИСЛОВОМУ ПРОСТОРІ БРИТАНСЬКОГО ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОГО ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ	38
<i>У. Я. Билиця</i> КОДИ КУЛЬТУРИ В ОБРАЗІ ЛЮДИНИ В АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ (НА МАТЕРІАЛІ КОМПАРАТИВНОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ)	41
<i>Г. В. Біткієвська</i> «УКРАЇНСЬКИЙ ТЕКСТ» РОСІЙСЬКИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ЖУРНАЛІВ	44
<i>М. С. Богачик</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	46
<i>О. П. Борзенко</i> ТОТОЖНІСТЬ АСОЦІАТИВНОГО ЗНАЧЕННЯ, АНАЛОГІЧНОСТІ, ХАРАКТЕРУ СИТУАЦІЇ ВЖИВАННЯ ПРИ ПОРІВНЯННІ ДЕЯКИХ УКРАЇНСЬКИХ ТА АНГЛІЙСЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ ТА ПРИКАЗОК	49
<i>Т. І. Буяльська</i> ІНТЕРДИСКУРСИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВИРАЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ПІДТРИМКИ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	52
<i>О. В. Валько</i> ЕМФАЗА ЯК КАТЕГОРІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ СТРУКТУРИ РЕЧЕННЯ	56
<i>Е. Я. Варениця</i> КІЛЬКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СТРУКТУРНИХ МОДЕЛЕЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА РЕГІОНАЛЬНОЇ ВАРІАНТНОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	58
<i>О. Ю. Вишник, П. В. Рубель</i> СТРАТЕГІЯ МОТИВУВАННЯ ЧИТАЧА В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ ПРОГРАМУВАННЯ	61
<i>Л. В. Вікторова</i> ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СПІВРОБІТНИКІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ВІДОМСТВ НІМЕЧЧИНИ	64
<i>С. В. Волкова</i> МЕТАМОРФОЗА ЯК ХУДОЖНІЙ ПРИЙОМ ФОРМУВАННЯ МІФОЛОРНО-АВТОРСЬКИХ ОБРАЗІВ У СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ АМЕРИКАНСЬКИХ ПРОЗОВИХ ТЕКСТАХ	67
<i>О. Д. Гаврилашук</i> ГЕНДЕРНО МАРКОВАНА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИФІКАЦІЯ У ЗВЕРНЕНОМУ МОВЛЕННІ УКРАЇНЦІВ	70
<i>І. С. Гаврилюк</i> СЕМАНТИКА І ФУНКЦІЇ ОНІМІВ У ПРОТЕСТНИХ ГАСЛАХ (НА ПРИКЛАДІ ГАСЕЛ ТРАВНЕВИХ ПРОТЕСТІВ 1968 РОКУ У ФРАНЦІЇ)	73
<i>Ю. О. Гайденко</i> ВЗАЄМОДІЯ ДЕНОТАТИВНОГО, СІГНІФІКАТИВНОГО ТА ПРАГМАТИЧНОГО КОМПОНЕНТІВ У СТРУКТУРІ ЛЕКСИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ СЛОВА	77
<i>О. В. Гальчук</i> КРИТИЧНА РЕФЛЕКСІЯ УКРАЇНСЬКОЇ АНТИЧНОСТІ: ЕТАПИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ	79
<i>Н. О. Гач</i> СИМВОЛІЗМ ФЛОРИ В АФРО-АМЕРИКАНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ	83
<i>Н. М. Гладий, Л. М. Грижак</i>	

12) **квантитативний культурний код**, що репрезентує у компаративах кількісні показники, які виражаються числівниками і сприяють гіперболізації значення таких виразів: *to look like a million dollars*, *to look like thirty cents*, *to know smb / smth as well as one knows one's ten fingers* тощо.

Дуже рідкісними є КФО, у яких представлені такі коди культури, як: 13) **темпоральний**: *(as) big as a minute*, *to be as if he were born yesterday*; 14) **метричний**: *to have a face as long as a mile*, *(as) long as a mile*; 15) **діяльнісний**: *to cry as if one has been stuck*, *to be not as black as one is painted*.

Часто лінгвісти, які займаються проблемою культурних кодів, виокремлюють ще й так званий **колеративний культурний код**, який репрезентує у складі фразеологізмів образи, пов'язані із символікою кольору. Такими у складі КФО, очевидно, могли б бути одиниці типу *(as) red as a lobster*, *(as) blue as bilberry*, *(as) white as snow*, які відображають в образі людини різноманітні колірні ознаки її обличчя, очей, волосся тощо, або ж навіть її більш абстрактні ознаки, як наприклад, «підлість аморальності» – *(as) black as night*, «недосвідченість» – *(as) green as grass* тощо. Проте подібні одиниці не вписуються в обрану нами у цій статті методологію визначення певного культурного коду, відповідно до якої ідентифікатором такої кодової належності є у складі КФО об'єкт порівняння, тобто образ-еталон, а не основа порівняння. А об'єкти порівняння, як це видно у вищенаведених прикладах, хоча й імплікують у собі ознаки кольору, належать все-таки до різних культурних кодів (зооморфного, фітоморфного, речовинного), але аж ніяк – до колеративного. Відтак у цьому випадку може ставитися питання тільки про те, які культурні коди беруть у формуванні колірних ознак зовнішності людини або ж навіть окремих рис її характеру.

Висновки. Пізнаючи навколишній світ та визначаючи своє місце у ньому, людина здавна зіставляла себе з незліченною кількістю живих істот та неживих предметів, артефактів, явищ, надаючи їм певний культурний зміст і тим самим перетворюючи їх в образні символи або ж у так звані «культурні коди». В результаті такого зіставлення в АМКС сформувався компаративно-фразеологічний образ людини, у якому представлені символічні образи різноманітних сфер навколишньої дійсності – живої і неживої природи, предметів та артефактів, явищ природи та астрономічних об'єктів, речовин і мінералів тощо. Найбільша питома вага (майже 85 %) у цьому образі людини припадає на біоморфний та предметно-артефактний культурні коди.

Перспективу даного дослідження може складати більш детальний аналіз питання універсальності та національної специфічності прояву культурних кодів в образі людини в АМКС, його обумовленості англійською лівокультурою.

Література:

1. Багаутдинова Г. А. Человек во фразеологии: антропоцентрический и аксиологический аспекты : автореф. дис.... доктора филол. наук: 10.02.20 / Г. А. Багаутдинова. – Казань, 2007. – 45 с.
2. Гудков Д. Телесный код русской культуры: материалы к словарю / Д. Гудков, М. Ковшова. – М.: Гнозис, 2007. – 288 с.
3. Денисенко С. Н. Код культуры и моделирование действительности (на материале фразеологии) / С. Н. Денисенко, І. О. Тараба // Мова і культура. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. – Вип. 15. – Т. І (155). – С. 11–15.
4. Красных В. В. Коды и эталоны культуры (приглашение к разговору) / В. В. Красных // Язык, сознание, коммуникация: Сб. статей / [отв. ред. В. В. Красных, А. И. Изотов]. – М.: МАКС Пресс, 2001. – Вип. 19. – С. 5–19.
5. Мізін К. І. Людина в дзеркалі компаративної фразеології: монографія / К. І. Мізін. – К.: Кременчук: Щербатих О. В., 2011. – 448 с.
6. Пименова М. В. Коды культуры и проблема классификации концептов / М. В. Пименова // Язык. Текст. Дискурс: Научный альманах / под ред. проф. Г. Н. Манаенко. – Ставрополь: Изд-во ПЛУ, 2007. – Вип. 5. – С. 79–86.
7. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. / О. Селіванова. – Полтава: Довкілля – К., 2006. – 716 с.
8. Телия В. Н. Фразеология в контексте культуры. / В. Н. Телия – М.: Изд-во «Языки русской культуры», 1999. – 336 с.
9. Терентьев А. В. Адъективные компаративные фразеологические единицы как языковая универсалия (на материале английского языка): дис.... канд. филол. наук: 10.02.04 / А. В. Терентьев. – Нижний Новгород, 1997. – 352 с.
10. Туранский И. И. Семантическая категория интенсивности в английском языке / И. И. Туранский – М.: Высш. шк., 1990. – 173 с.
11. Англо-український словник компаративної фразеології / К. І. Мізін. – Кременчук: Щербатих О. В., 2010. – 120 с.
12. Англо-український фразеологічний словник [уклад. К. Т. Баранцев]. – К.: Знання, 2005. – 1056 с.
13. Великий тлумачний словник сучасної української мови. / Уклад. і головн. ред. В. Т. Бусел. – К., Ірпін: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
14. Longman Dictionary of English Idioms. – Lnd : Longman, 1980. – 387 p.

Г. В. Бітківська,

Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ

УДК 070.448:82.09(477+470)

«УКРАЇНСЬКИЙ ТЕКСТ» РОСІЙСЬКИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ЖУРНАЛІВ

У статті досліджено масив перекладів української поезії та прози, опублікованих у російських літературних журналах «Дружба народов», «Новый мир» і «Знамя». Зроблено огляд українських творів і простежено динаміку публікації перекладів упродовж 1991–2011 років. Досліджено особливості репрезентації перекладу в літературному журналі та вплив концепції періодичного видання на добір творів для перекладу та форму їхнього подання.

Ключові слова: «український текст», поезія, проза, переклад, репрезентація, реценція, російський літературний журнал.

«UKRAINIAN TEXT» OF RUSSIAN LITERARY MAGAZINES

The array of translations of Ukrainian poetry and prose published in Russian literary magazines «Druzhba narodov», «Noviy mir» and «Znamya» was studied in the article. The classification of Ukrainian writings was offered. The movement of publishing of translations during 1991–2011 was traced. On the basis of analysis of author's biographical data, on the basis of translated writings and reviews the circle of problems, motifs and stylistic dominant ideas of Ukrainian literature represented in Russian periodicals was established.

Specifics of translation's representations in literary magazine (biographical data of author and translator, introductory article, afterword, literary and critical materials, correlation with other texts from the issue etc) were studied. The impact of conception of periodicals on writing's selection for translation and their form was showed.

Key words: «Ukrainian text», poetry, prose, translation, representation, reception, Russian literary magazine.

«УКРАИНСКИЙ ТЕКСТ» РОССИЙСКИХ ЛИТЕРАТУРНЫХ ЖУРНАЛОВ

Статья посвящена исследованию корпуса переводов украинской поэзии и прозы, опубликованных в российских литературных журналах «Дружба народов», «Новый мир» и «Знамя». Сделан обзор украинских произведений и определена динамика публикации переводов в 1991–2011 годах. Исследованы особенности репрезентации перевода в литературном журнале и влияние концепции периодического издания на выбор произведений для перевода и форму их подачи.

Ключевые слова: «украинский текст», поэзия, проза, перевод, репрезентация, рецепция, российский литературный журнал.

Упродовж останніх років українська література в перекладі російською мовою досить часто з'являється на сторінках російських літературних журналів: вірші та проза С. Жадана («Дружба народов» (далі ДН. – Г.Б.), 2013, № 4; «Новый мир» (далі НМ. – Г.Б.), 2013, № 5; № 7; 2014, № 5; ДН, 2015, № 4), поезія М. Кияновської (Интерпоэзия, 2014, № 2; НМ, 2015, № 9), есе Т. Прохаська (НМ, 2014, № 5), оповідання Ю.Іздрика (НМ, 2014, № 9), вірші В. Голобородька (НМ, 2015, № 9) та ін. Спороδικне звертання до згаданих публікацій зрештою сформувалося в тему цієї статті. Її актуальність зумовлена теоретичним та практичним значенням досліджень діалогу між різними культурами, зокрема й української та російської.

Метою нашої розвідки є з'ясування особливостей репрезентації перекладів з української літератури в російських літературних журналах. Для досягнення поставленої мети потрібно розв'язати такі завдання: простежити динаміку публікацій перекладів з української літератури упродовж 1991–2011 років; дослідити особливості репрезентації перекладу в літературному журналі; з'ясувати вплив концепції періодичного видання на добір творів для перекладу та форму їхнього подання.

Теоретичним підґрунтям нашої статті є літературознавча теорія художнього перекладу (Л. Коломієць, М. Лановик, О. Тетеріна та ін.), зокрема трактування перекладу як засобу міжлітературної та міжкультурної комунікації [6]. Найближчими до теми нашого дослідження є статті Г. Улора та І. Булкиної [4; 1]. Ганна Улора в статті «Сучасна українська проза в перекладах російською мовою: досвід і практика» з'ясовує, які твори перекладаються і яку рецепцію вони викликають у літературній критиці. Науковець аргументовано визначає основні дискурсивні стратегії російської критики: акцент на екзотичності вихідного твору або встановлення типологічних історико-культурних сходжень між двома літературами [4, с. 301], що, власне, представляє завуальовану чи пряму імперську позицію реципієнта. Г. Улора досліджує і книжкові видання, і журнальні, однак зосереджується на прозі, нам же видається важливим залучити до вивчення і поезію, оскільки вона також активно перекладається. Інна Булкина осмислює значення репрезентації журналом «Новый мир» української літератури в 2011 р., проте в процесі письма значно розширює і хронологію, і журнальний контекст. Загалом новоміровські «сюжети» української літератури увиразнюють її відмінні риси від російської. Йдеться, на думку І. Булкиної, про більшу залежність від політичної ситуації, провідну позицію «жіночої» прози, ставлення українців до російської літератури як до іноземної тощо, проте і «Новый мир» створив своєрідний канон української літератури для іноземця із Москви» [1]. Тому вважаємо доцільним зіставити кілька зрізів української літератури, створених російськими літературними журналами.

У журналі «Дружба народов» за 1991 р. надруковано романи В. Винниченка «Поклади золота» («Золотые россыпи», № 1) та В. Барки «Жовтий князь» (№ 11, № 12), добірки поезій Б.-І. Антонича (№ 4) та М. Руденка (№ 5). Це «щільний» рік для українських публікацій. Розпочинаючи з 1992 р., публікації трапляються значно рідше: роман В. Підмогильного «Місто» («Город», 1992, № 8–10), в 1993 р. – добірка поезій П. Филиповича (№ 1), у 1996 р. – оповідання Б. Антоненка-Давидовича «Три чечени» (№ 1). Проте поряд з класикою з'являються і презентації сучасної української літератури: в 1994-му ДН знайомить свого читача з віршами групи «Бу-ба-бу» (№ 1). Автор вступних нотаток Олена Трофимова наголошує не на близькості з російською іронічною поезією, а на специфічному аранжуванні інтонації, і вбачає в бубубістах «ще один доказ вільної української культури, що відроджується». Інші акценти прочитуються при публікації уривків з «Польових досліджень...» О. Забужко (1998) та журнального варіанту «Рекреацій» Ю. Андруховича (2000) [4, с. 299]. У 2004–2005-му роках ДН («скупю») публікує поезію: І. Жиленко («Нет времени мне для печали...», 2004, № 5), І. Драч («Одна Любовь не знает меры...», 2004, № 9), І. Римарук («Нырнуть блеснуло в реку речи...», 2005, № 3). Через кілька років приходить час прози: Е. Кононенко (2008), Г. Тарасюк (2009), Т. Малирчук (2010). У 2012-му ДН друкує більше прози: Барліг О., Вольвач П., Даниленко В., Іздрик Ю., Сняданко Н., Шинкаренко Ю. і зовсім небагато поезій: О. Сливинський та Б.-І. Антонич.

Особливості рецепції української поезії в російських літературних журналах розглянемо на прикладі творів Ігоря Римарука [8–11]. Насамперед нашу увагу привертає публікація добірки поезій Ігоря Римарука в журналі «Новый мир» (2009, № 4) під назвою «Свет в камне» (переклад з української мови Наталії Бельченко) [11]. У вступній передмові Римарук представлений як один «з найбільш вагомих і легендарних поетів свого покоління». Серед прикметних ознак його творчої манери названо метафоричність та інтелектуалізм [11, с. 123]. Із семи віршів два подано мовою оригіналу і в перекладі: «... в село над морем де такий глухий Едем...» / «... в село над морем где глухой Эдем вдвоем...» і «Світ в камені» / «Свет в камне», який і дав назву всій добірці. Саме ця білінгвальна подача чи найпереконливішим аргументом у тому, що в переклад «вміщається» тільки частка світу поета. Проте цілісний український текст на сторінках російського видання сприймається дуже гарно і промовисто.

До річниці передчасної смерті І. Римарука журнал «Дружба народов» також підготував публікацію його віршів зі збірки «Діва Обида» (№ 10, 2009) [9]. Добірка має два вступних слова – укладача Світлани Буніної і Сергія Жадана. Доктор філологічних наук С. Буніна атестує І. Римарука як класика сучасної української літератури, лідера покоління «вісімдесятників» [9, с. 3]. Ці оцінки в передмові Сергія Жадана розглядаються детальніше: конкретизується лідерська діяльність Римарука і в серед «вісімдесятників», і загалом у новій українській літературі, яка «закономірно повинна була виокремитися після 1991 року» [9, с. 4]. Обмежувальні координати: «портрет людини в національному пейзажі», типологічне сходження з «душевною упередженістю» російського поета І. Анненського, – визначені С. Буніною, переконливо розширюються Жаданом. Серед аргументів називаються не тільки зв'язки «вісімдесятників» з хронологічно близькими «шістдесятниками», а й досвід переосмислення «винятково плідних і потужних модерністських і авангардистських поетичних практик» початку ХХ ст. [9, с. 3]. Жадан слушно стверджує, що творчий доробок Римарука піднімається над часом фізичного існування поета і по праву належить до «території» класичної літератури і справжньої поезії.

У журнальному контексті важливим є місце публікації, рубрикація і сусідні тексти: «дружинці» відкривають віршам Римарука номер, супровідні матеріали увиразнюють постать поета на тлі сучасної української поезії. Проте наявність у середині номера добірки поезій у рубриці «Сучасна узбецька поезія» ніби прив'язує тексти саме до пострадянського простору. Нам видається, що вище згадані міркування Жадана дуже доречно знімають це обмеження. Загалом і зауваги щодо творчості та особистості Римарука, і сама добірка поезій у ДН сприймається більш цілісно порівняно з новоміровсь-

ською подачею, можливо, тому що твори обрано з однієї збірки. Новомирівський текст створюють вірші з книжок різних років. Читачу повідомляють, що російською мовою вони друкуються вперше. Ця перша публікація – ніби запрошення до іншої розмови: друга подача творчості поета відбувається в журналі через три роки і має символічний заголовок «Былые буквы вывода по новой...» [8]. Прикметно, що в тексті є посилання на передмову С. Жадана [9, с. 3-4]. Водночас не можна не зауважити, що українська література до російського читача здебільшого приходить із запізненням. Так перша подача поетичної добірки Римаука із заголовком «З нової книги «Діва Обида»» з'явилася в журналі «Сучасність» у квітневому номері за 1995 рік. Десять віршів відкривають номер, однак, окрім сильної позиції (початок номера), вони виділені графічно – надруковані курсивом. Основні теми: слово, світ природи, одухотворений і впорядкований задумом Господа, світ людей, де втрачені «ближчі» ідеологічні орієнтири («спорожнілі п'єдестали») і недосяжні «далекі», визначені метафорами «гетьманський сад» і «Гетсиманський сад» [7]. – переживалися в середині дев'яностих чи не найгостріше.

На реценцію художніх творів впливають літературно-критичні та публіцистичні матеріали, хроніка літературних подій, рецензії, що друкуються в літературних журналах. У досліджуваних журналах – залежно від концепції та загального стилю видання – надають перевагу певним жанрам. «Знання» пропонує гострі, дискусійні статті та інтерв'ю [1; 5; 12]; «Дружба народів» влаштовує обговорення актуальних проблем під час круглих столів [2; 3]; «Новий мир» друкує багато рецензій, оглядів, літературознавчих статей (варто відзначити 6 статей під загальною назвою «Український вектор» за 2012 р.). На Круглих столах ДН йдеться і про загальнокультурні проблеми, і специфічно літературні. Так Д. Биков, осмислюючи міфи про Росію, Україну і літературу, помітив протилежну реакцію на події одного порядку в обох країнах: економічні негаразди викликають у росіян колективну фрустрацію, а в українців – захоплення (ДН, 2008, № 5). Проблемам перекладу був присвячений круглий стіл з багатозначною назвою «Переведи мене через майдан». У ньому взяли участь перекладачі Сергій Глов'юк, Віталій Крикуненко, Андрій Пустогаров, Ігор Сід, а також Сергій Жадан, видавці О. Ільницька та М. Ромм. Жадан назвав ряд письменників, чий твір перекладається і в Росії, і в інших країнах: Андрухович, Забужко, Прохасько, Сняданко, Іздрик, Ірванець... Відзначивши, що список персоналії практично не розширюється, письменник назвав інших авторів, вартих перекладів. Насамперед він звернув увагу на поезію «вісімдесятників» (Ю. Андрухович, О. Забужко, В. Герасим'юк, Т. Федюк, І. Римаук) та «дев'ятдесятників» (М. Савка, М. Кіяновська, Г. Крук, О. Сливинський). Його думку підтримав А. Пустогаров, який перекладає з української літератури і прозу, і поезію. Для нього в Україні чи не найцікавіша світова поезія за останні 20-25 років, зокрема верлібр Г. Чубая, О. Лишеги, С. Жадана [2].

Висновки. Отже, наявність публікацій перекладів з української літератури в російських журналах свідчить про зростання інтересу до українських творів зі сторони російських видань, особливо до сучасної прози. Перекладачі й видавці намагаються спрямовувати читачку реценцію самим добром персоналії та текстів, публікацією супровідних біографічних довідок та літературно-критичних статей та матеріалів, які відображають обговорення проблемних питань.

Перспективи дослідження. Одним із перспективних напрямів дослідження вважаємо подальше вивчення впливу концепції періодичного видання на добір творів для перекладу та форму їхнього подання.

Література:

1. Булкина И. «Всегда я рад заметить разность»: украинская литература в «московском зеркале» [електр. ресурс] / И. Булкина // Знання. – 2012. – № 2. – С. 189–196. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://magazines.russ.ru/znania/2012/2/bu15.html>.
2. «Переведи мене через майдан». Украинская литература: что, зачем и как переводят сегодня на русский? // Дружба народов. – 2012. – № 1. – С. 194–201. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://magazines.russ.ru/druzhba/2012/1/k16.html>.
3. Проблемы художественного перевода национальных литератур и развития гуманитарных отношений: круглый стол «ДН» [електр. ресурс] // Дружба народов. – 2012. – № 5. – С. 245–255. – Режим доступу : <http://magazines.russ.ru/druzhba/2012/5/p29.html>.
4. Улюра Г. А. Сучасна українська проза в перекладах російською мовою: досвід і практика / Г. А. Улюра // Наукові записки [Національного ун-ту «Острозька академія». Сер.: Філологічна. – 2012. – Вип. 27. – С. 299–301.
5. Кручик И. «Брезгуя нами», или Гнев оскорбленной дружбы (О стихотворении Иосифа Бродского «На независимость Украины») // И. Кручик // Знання. – 2008. – № 9. – С. 199–202.
6. Лановик М. Б. Проблеми художнього перекладу як предмет літературознавчої рефлексії: автореф. дис. ... д-ра філол. наук [електр. ресурс] / М. Б. Лановик. – Режим доступу: <http://www.allbest.ru>.
7. Римаук І. З нової книги «Діва Обида» / І. Римаук // Сучасність. – 1995. – № 4. – С. 5–9.
8. Римаук И. «Былые буквы вывода по новой...» / перевод с укр. и вступл. Г. Власова; послесл. А. Ирванца // Новый Мир. – 2012. – № 6. – С. 128–133.
9. Римаук И. Дева Обида / вступ. заметки С. Буниной и С. Жадана; сост. С. Бунина // Дружба народов. – 2009. – № 10. – С. 3–8.
10. Римаук И. Нырнуть блесною в реку речи... / перевод с укр. И. Кручик, Н. Бельченко // Дружба народов. – 2005. – № 3. – С. 79–81.
11. Римаук И. Свет в камне / перевод с укр. Н. Бельченко // Новый мир. – 2009. – № 4. – С. 123–127.
12. Украина – Россия: знаем ли мы друг друга? // Знання. – 2008. – № 9. – С. 184–198.

М. С. Богачик,

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

УДК 378.02:811.111

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті відображено сутність та компонентний склад комунікативної компетентності. Проаналізовано основні підходи та принципи організації процесу навчання англійської мови. Визначено параметри та рівні сформованості комунікативної компетентності студентів-філологів. Висвітлено методи та прийоми організації процесу навчання англійської мови у вищій школі. Запропоновано приклади вправ, які спрямовані на розвиток комунікативної компетентності.

Ключові слова: комунікативна компетентність, студенти-філологи, англійська мова, навчальний процес, комунікативний підхід, компетентнісний підхід, комунікативні вправи, методи, форми, прийоми, принципи.

THE PECULIARITIES OF FORMATION OF STUDENTS-PHILOLOGISTS COMMUNICATIVE COMPETENCE IN THE PROCESS OF STUDYING ENGLISH

The article shows the different approaches to the interpretation of the term «communicative competence». The urgency of the issue of communicative competence of students-philologists in the process of studying English from the perspective of the